

Koncept rozvoje Muzea paměti XX. století, z.ú.

Petr Blažek

Vizualizace podoby sídla Muzea paměti XX. století v Domě pážat (ateliér IXA)

Praha 2024

OBSAH

Úvodem	3
SWOT analýza	5
Návrh rozvoje Muzea	7
Financování a fundraising	7
Organizační struktura	7
Plán odborné činnosti	9
Závěrem	11

ÚVODEM

V předložené koncepci rozvoje Muzea paměti XX. století, z.ú. (dále „Muzeum“) se zabývám vznikem Muzea, jeho dosavadní činností a současným stavem. Na základě této analýzy navrhuji jeho rozvoj pro následující pětileté funkční období ředitele. Jedná se o upravenou verzi koncepce, kterou jsem předložil při výběrovém řízení v listopadu 2023.

Muzeum bylo 17. listopadu 2019 založeno hl. m. Praha. Zakládací listina přijatá jednomyslně zastupiteli hl. m. Prahy vymezuje jeho účel, předmět činnosti, základní vnitřní organizaci a pravomoci jeho orgánů včetně ředitele, který je statutárním orgánem Muzea. Stanovuje právní formu Muzea, kterým je zapsaný ústav. Určuje rovněž zdroje financování.¹

Dne 6. března 2020 přijala správní rada Statut Muzea paměti XX. století, ve kterém podrobně určuje funkce Muzea, jeho hlavní i vedlejší činnosti či orgány Muzea.² V tomto dokumentu jsou také popsány pravomoci, kompetence a povinnosti ředitele Muzea. Je zde rovněž podrobně popsána organizační struktura Muzea včetně úkolů kanceláře ředitele a jednotlivých oddělení.

Muzeum bylo založeno jako zcela nová instituce, což znamenalo na počátku vytvořit podmínky pro jeho působení a získat jeho zaměstnance. Zvolená právní forma umožnila vytvořit instituci s možným vícezdrojovým financování.

Muzeum doposud působí vzhledem k dočasné absenci sídla a stálé expozice pouze v provizorních podmínkách, což výrazně limituje jeho možnosti rozvoje i získávání finančních zdrojů. Jeho budování zkomplikovala v letech 2020–2021 také covidová pandemie a zhoršená ekonomická situace (vedle jiného také v důsledku v únoru 2022 zahájené ruské agrese proti Ukrajině, která však současně zesílila historické paralely a posílila důvody pro vytvoření této instituce).

Muzeum přes zmíněná omezení dokázalo vyvinout výstavní, vzdělávací a publikační činnost, na které jsem se jako vedoucí oddělení historického vzdělávání koncepčně, obsahově i organizačně podílel. Muzeum spravuje webové stránky, je aktivní na sociálních sítích a vydává svůj popularizační časopis.

Muzeum navázalo kontakty s Knihovnou Václava Havla, knihovnou Libri prohibiti, Museem Kampa, Ústavem pro studium totalitních režimů a dalších paměťových institucí, s nimiž připravilo řadu seminářů, konferencí a debat. Pro různé typy škol i veřejnost nabízí pestrou edukativní činnost včetně komentovaných prohlídek výstav, historických procházek a letních škol pro studenty i učitele společenskovědních předmětů. S řadou domácích i zahraničních partnerů připravilo také čtyři ročníky filmového festivalu Nezlomní a obětovaní, jehož vznik jsem inicioval a jehož obsah připravuji společně s kolegy z různých odborných institucí jako předseda programové rady.

Muzeum paměti XX. století se od počátku podílelo na přípravě projektu rekonstrukce Domu pážat, který byl v roce 2022 schválen Radou hl. m. Prahy. Bylo také v roce 2023 zastoupeno v komisi pro výběr zhotovitele této stavby. Pracovní skupina, kterou jsem vedl, připravila návrh libreta stálé expozice v tomto budoucím sídle Muzea, který byl opakovaně prezentován veřejnosti, kolegiu, kulturnímu výboru Zastupitelstva hl. m. Prahy a schválen správní radou.

¹ Srov. <https://www.muzeum20stoleti.cz/wp-content/uploads/2020/10/nz-687-2019-4.pdf>.

² Srov. <https://www.muzeum20stoleti.cz/wp-content/uploads/2020/10/statut-1.pdf>.

Koncepce rozvoje Muzea paměti XX. století, z.ú.

V současné době se Muzeum ve spolupráci s odborem plánování a řízení MHMP podílí na přípravě soutěže na výběr zhotovitele. V lednu 2024 byla rekonstrukce Domu pážat zahájena firmou Subterra, která byla vybrána ve zmíněném výběrovém řízení.

SWOT ANALÝZA

Silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby spojené s projektem Muzea paměti XX. století jsou v této části koncepce identifikovány pomocí SWOT analýzy,³ která umožňuje vyhodnotit z různých perspektiv fungování této instituce, popsat problémy a možnosti jejího růstu. Je využívaným podpůrným nástrojem managementu pro analýzu aktuálního stavu a strategického plánování.

S – silné stránky

- podpora vzniku Muzea ze strany občanské společnosti
- jednomyslná podpora Zastupitelstva hl. m. Prahy při vzniku Muzea
- pluralitní složení správní a dozorčí rady
- kombinace muzejní a paměťové role při oslovování veřejnosti
- pozitivní motivace zaměstnanců podílet se na vytvoření nové paměťové instituce
- nastavení koncepce historického vzdělávání a projektového řízení v této oblasti
- kvalitní publikační a výstavní činnost
- filmový festival Nezlomní a obětovaní
- výběr budoucího sídla a návrh libreta stálé expozice
- spolupráce s dalšími domácími paměťovými institucemi (Knihovna Václava Havla, knihovna Libri prohibiti, Památník ticha Bubny, Ústav pro studium totalitních režimů, Vojenský historický ústav, Národní filmový archiv, Archiv bezpečnostních složek, Museum Karlova mostu)
- členství v Asociaci galerií a muzeí ČR a Platformě evropské paměti a svědomí
- vytvoření kolegia Muzea a poradních orgánů Muzea
- aktivní sociální síť a kvalitní webové stránky
- vybavenost záznamovou technikou

W – slabé stránky

- nedořešené dlouhodobé financování Muzea
- dostatečně nevyužívané možnosti vícezdrojového financování
- nekoncepční řízení, nejasně rozdělené kompetence zaměstnanců a absence strategického plánování ze strany statutárního orgánu Muzea
- podhodnocený počet zaměstnanců jak v provozním, tak odborném úseku neodpovídající statutu Muzea
- fluktuace zaměstnanců
- nedostatečná identifikace některých zaměstnanců s institucí, zejména v případě částečných úvazků a prací na DPP a DPČ a v případě zaměstnanců s více úvazky
- nedostatečné vzdělání a praxe některých zaměstnanců, která může mít nepříznivý vliv na konkurenceschopnost v odborné oblasti
- chybějící koncepce dalšího vzdělávání zaměstnanců a rozvíjení jejich motivace
- absence motivace zaměstnanců a systému jejich odměňování včetně benefitů
- dočasná absence stálého sídla a stálé expozice
- nedostatečné prostory pro uložení sbírek
- nedostatečná vnitřní síť a digitální úložiště
- absence veřejně přístupných informací o sbírkách a knižním fondu
- absence kruhu přátel Muzea
- nedostatečné PR Muzea, slabý merch a absence webového shopu

---

³ SWOT je zkratka z anglického originálu, kde S = Strengths (Silné stránky), W = Weaknesses (Slabé stránky), O = Opportunities (Příležitosti), T = Threats (Hrozby). SWOT je tedy zkratkou pro vnitřní silné a slabé stránky organizace a příležitosti a hrozby z vnějšího prostředí organizace.

O – příležitosti

- potenciál budoucího sídla Muzea jako kulturního a vzdělávacího centra
- dořešení dlouhodobého financování ze strany zakladatele
- možnosti vícezdrojového financování (sponzoring, grantové projekty, zapojení státu)
- možnosti vedlejší (podnikatelské) činnosti
- možnosti dalšího rozvoje mezinárodních vztahů a spolupráce (vstup do ICOM)
- zapsání sbírkových fondů do CES a čerpání prostředků na jejich správu
- potenciál získávání unikátních sbírkových předmětů
- rostoucí zájem veřejnosti
- moderování veřejné diskuse a polemik o soudobých dějinách
- rozvíjení spolupráce s dalšími domácími a zahraničními paměťovými institucemi
- možnost (spolu)provozování některého místa paměti
- rozvíjení muzejní pedagogiky pro spolupráci se školami
- zakotvení Muzea v místní komunitě i jako turistického místa

T – hrozby

- změna politických priorit zakladatele
- obtíže při rekonstrukci sídla Muzea
- zhoršená ekonomická situace (například náklady na energie)
- pokles zájmu návštěvníků
- zhoršená pandemická situace
- bezpečnostní rizika spojená s uchováváním sbírek
- přírodní katastrofa

NÁVRH ROZVOJE MUZEA

Na základě výše uvedené analýzy navrhuji rozvoj Muzea v jednotlivých oblastech spojených s jeho existencí a činností. S ohledem na problémy s provozem Muzea se zaměřuji na tuto oblast, což považuji za podstatné po dvouměsíční zkušenosti s působením ve funkci ředitele. V případě zvolení do funkce ředitele pro řádné pětileté funkční období plánuji teze rozpracovat na základě diskuse se správní radou, kolegiem a zaměstnanci a po doplnění o konkrétní odborné projekty je předložit zakladateli jako strategickou koncepci Muzea pro uvedené období.

Financování a fundraising

Způsoby financování Muzea určuje zakládací listina a statut. Vzhledem k okolnostem vzniku Muzea, absenci sídla a omezeného strategického plánování byl provoz a jeho rozvoj financován doposud především pomocí každoroční jednorázové dotace.⁴

Jako východisko navrhuji, aby se Muzeum účastnilo soutěže v rámci programu podpory v oblasti kultury a umění pro jednoleté dotace a pro víceleté dotace, které vypisuje každoročně hl. m. Praha. Reálně však bude možné soutěžit teprve v následujícím roce s tím, že by v případě úspěchu mohlo být zajištěno částečně financování až na období let 2025-2026 s výhledem do roku 2028.

Důležité je více využívat možnosti vícezdrojového financování formou sponzoringu firem a fyzických osob, účasti v grantových soutěžích, podpory ze strany státu, a využitím vedlejší (podnikatelské) činnosti, která bude možná po otevření stálého sídla Muzea. Získávání finančních prostředků bude klíčovým úkolem společně s přípravou stálé expozice pro Dům pážat.

Žádost o jednorázovou dotaci pro zajištění činnosti Muzea v roce 2024 byla po schválení plánu činnosti a rozpočtu správní radou odeslána odboru kultury a cestovního ruchu Magistrátu hl. m. Prahy 15. ledna 2024, tedy přibližně o tři měsíce dříve než v roce 2023.

Hlavním úkolem pro další období bude příprava žádosti o víceletou dotaci, která by mohla společně s lepším využitím možnosti vícezdrojového financování zajistit stabilnější a předvídatelnější financování Muzea.

Organizační struktura

Organizační strukturu Muzea vymezuje zakládací listina a statutu. Základní nastavení nebylo doposud pro nesouhlas statutárního orgánu změněno, ačkoliv neodpovídá dosavadním možnostem rozpočtu, uloženým úkolům a personálnímu složení.

Muzeum má dvoustupňové řízení: ředitele a čtyři oddělení. Počet oddělení neodpovídá reálnému počtu zaměstnanců. V současnosti pracuje v Muzeu celkem 12 zaměstnanců, z nichž někteří na částečný úvazek. Od 1. ledna 2024 byla nově obsazena pozice vedoucí oddělení kanceláře ředitele. Dotyčný zaměstnanec byl současně pověřen řízením ekonomicko-provozního oddělení, které nebylo doposud od vzniku Muzea odsazeno. Současně byl v lednu

---

⁴ Srov. výroční zprávy Muzea a smlouvy o dotacích schválené Zastupitelstvem hl. m. Prahy. V případě roku 2019 je uvedena výše základního jmění stanovené zakládající listinou Muzea. Blíže <https://www.muzeum20stoleti.cz/o-nas/zakladni-informace/>.

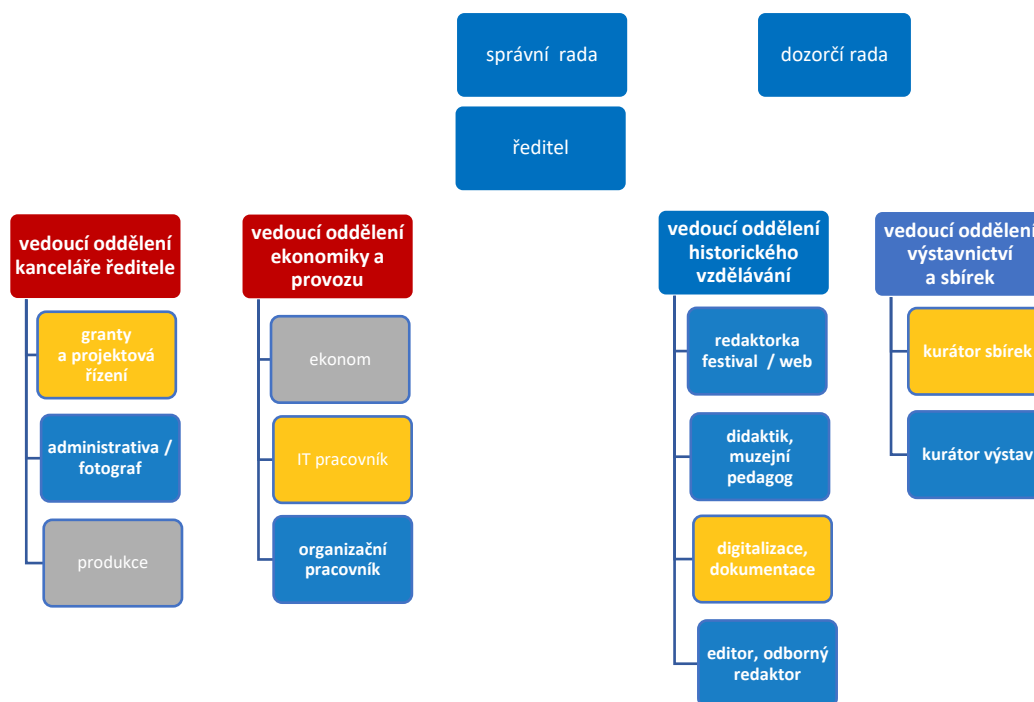
2024 poprvé od vzniku Muzea získán zaměstnanec na pozici ekonoma na stálý úvazek (poloviční).

V listopadu a prosinci 2023 ohlásilo v souvislosti se změnou vedení muzea odchod několik zaměstnanců, z nichž téměř všichni měli další pracovní úvazky (ÚSTR, ABS). Dvě pozice (redaktorka pro festival, dokumentace) budou od 1. února 2024 nahrazeny novými zaměstnanci s úsporou půl úvazku. Jedna pozice (IT) bude v únoru 2024 nahrazena externí firmou. Na řídicí pozici vedoucího oddělení výstavnictví a sbírek bylo v lednu 2024 vypsáno výběrové řízení.

Výběrová řízení bude rovněž vypsána na pozice, která byla dlouhodobě neobsazena či zajišťována zaměstnancem na částečný úvazek. Jedná se jednak o pracovníka odpovědného za získávání grantů a fundraisingu, která byla dlouhodobě nedostatečně zajištěna zaměstnancem na poloviční úvazek. V Muzeu také není obsazena dlouhodobě pozice pracovníka odpovědného za produkci, kterou zajišťují ostatní zaměstnanci či osoby pracující na DPP či DPČ. Na toto místo bude rovněž vypsáno výběrové řízení.

Stav k 31. prosinci 2023 je naznačen v organizačním schématu. Modrá barva označuje obsazenou pozici na celý úvazek, červená barva neobsazenou pozici, žlutá barva částečný úvazek z právního i faktického hlediska (dotyčný zaměstnanec pracuje v Muzeu pouze v některé dny, i když má formálně celý úvazek, neboť má současně částečný úvazek spojený s pevnou pracovní dobou u jiného zaměstnavatele), a šedivá barva znamená, že je místo obsazeno pouze formou DPP či DPČ. Z přehledu je zřetelná, jak kritická byla personální situace v oblasti provozu a ekonomiky.

Organizační struktura Muzea k 31. 12. 2023

Výrazně lepší personální situace panuje v odborném úseku, který pokrývá zejména vzdělávací a sbírkotvornou činnost. I zde je však počet zaměstnanců podhodnocen a neodpovídá všem úkolům stanoveným zakládací listinou a statutem. V případě zlepšení finanční situace navrhuji přijmout dalšího redaktora a kurátora (respektive zvýšit jeden z polovičních úvazků). Předpokládám v odborné oblasti také aktivnější zapojení členů kolegia a poradních orgánů ředitele Muzea, tedy programové rady filmového festivalu Nezlomní a obětovaní, ediční rady a poradního sboru pro sbírkotvornou činnost. Za přínosné považuji navázat spolupráci s vysokými školami v Praze, která vedle jiného může přinést také budoucí zaměstnance z řad současných studentů.

Některé činnosti (produkce, PR, příprava mezd) byly aspoň částečně zajišťovány pomocí služeb. Výrazněji by měla být v případě PR využívána možnost spolupráce s magistrátem a organizacemi zřízenými hl. m. Prahou. Konkrétní případná podoba organizačních změn bude předložena po diskusi se zaměstnanci a členy správní rady v prvním pololetí roku 2024. V souvislosti s budoucím provozem sídla v Domě pážat je nutné počítat s dalšími změnami.

Plán odborné činnosti

Předpokládám rozvíjení dosavadních forem odborné činnosti Muzea, které mají pozitivní ohlas u veřejnosti. Výběr konkrétních prezentovaných témat budou odpovídat zaměření muzea daného zakládací listinou, kde je kladen důraz na zkoumání klíčových událostí a osobností 20. století a pochopení fungování totalitárních režimů na území bývalého Československa.

Dne 18. prosince 2023 byl schválen plán činnosti a rozpočtu na rok 2024 správní radou. Na základě těchto dokumentů byla následně odeslána zakladateli žádost o účelovou jednorázovou dotaci na činnost Muzea v roce 2024 s vyčíslením nákladů na jednotlivé akce.

Do otevření stálého sídla Muzea budeme připravovat vedle stálé expozice také příležitostné výstavy ve spolupráci s Museem Kampa, Prague City Tourism a Platformou evropské paměti a svědomí. Jako klíčový úkol předpokládám přípravu vypsání soutěže na zhotovení stálé expozice na základě návrhu libreta, který schválila v roce 2023 správní rada Muzea a byl představen veřejnosti a členům kulturního výboru Zastupitelstva hl. m. Prahy. V současnosti Muzeum jedná se zakladatelem o způsobu vypsání soutěže na zhotovitele stálé expozice.

Velmi důležitým předpokladem pro vytvoření stálé expozice i pořádání příležitostných výstav je sbírkotvorná činnost. Vycházet bude ze Sbírkotvorné koncepce Muzea, která byla schválena v roce 2021.⁵ Předpokládám urychlené zapsání budovaného sbírkového fondu do Centrální evidence sbírek a čerpání prostředků ministerstva kultury na jeho správu. Současně budou výsledky této činnosti zprostředkovány veřejnosti formou digitalizace a vzdáleného přístupu, který doposud nebyl k dispozici. Totéž se týká sbírky orální historie a budované muzejní knihovny. Klíčové bude v dlouhodobém hledisku získání odpovídajícího depozitáře, neboť ani připravované prostory v Domě pážat nebudou dostačující.

V publikační činnosti navrhuji i z tohoto důvodu preferovat z formálního hlediska již zavedené publikace katalogového typu jednak pro příležitostné výstavy a jednak pro stálou expozici. Důraz bude kladen na jejich česko-anglickou podobu, což umožňuje zvýšit okruh zájemců. Za významnou považuji ročenku Muzea, která má odborně popularizační charakter.

---

⁵ Koncepce je dostupná na webové stránce Muzea, viz https://www.muzeum20stoleti.cz/wp-content/uploads/2021/06/Koncepce_sbirkotvorne_cinnosti_2021.pdf.

Plán publikací a obsah periodika bude vytvářen s ediční radou Muzea a redakční radou Revue XX. Z finančních důvodů předpokládám alespoň u části publikací (vybrané monografie, edice dokumentů, memoárová literatura atd.) hledání spolunakladatelů a výraznější snahu o získání grantových prostředků. U starších publikací předpokládám jejich zveřejnění na webových stránkách muzea formou digitální knihovny. Pro prodej publikací a dalšího zboží navrhuji zřídit webový obchod.

Za klíčovou akci pro školy a veřejnost považuji filmový festival Nezlomní a obětovaní s rozsáhlým doprovodným programem, na jehož přípravě bude participovat s Muzeem řada domácích a zahraničních organizací. Pro jeho organizaci navrhuji získat prostředky z Fondu české kinematografie, Česko-polského fóra a Visegradského fondu.

Předpokládám úzkou spolupráci s Ústavem pro studium totalitních režimů, Knihovnou Václava Havla, knihovnou Libri prohibiti, Vojenským historickým ústavem, Národním muzeem, Asociací galerií a muzeí, Památníkem tří odbojů v Lošanech, Památníkem ticha či Kampusem Hyberská při přípravě veřejných akcí (debat, seminářů, workshopů, konferencí a letních škol pro učitele a studenty atd.). Muzeum bude rozvíjet spolupráci se školami různých typů podle Koncepce edukativní činnosti, která byla správní radě předložena v roce 2021.

V roce 2024 vznikne klub přátel Muzea, jehož cílem bude posílit stabilní okruh podporovatelů Muzea.

ZÁVĚREM

Jako hlavní prioritu pro pětileté funkční období ředitele považuji navázání na dosavadní kvalitní výsledky odborné činnosti Muzea a vytvoření příznivých podmínek pro jeho institucionální fungování. Za důležité považuji personální stabilizaci, vytvoření prostoru pro motivaci a osobní růst zaměstnanců. Klíčová bude práce na otevření Domu pážat jeho stálého sídla Muzea včetně stálé expozice, což umožní lépe využívat možnosti vícezdrojového financování a rozvíjet spolupráci s dalšími institucemi, veřejností a místní komunitou. Umožní také uvažovat o dalším rozvoji Muzea, získání případného dalšího prostoru pro činnost či plánování jeho rozsáhlejší podoby.